

Metsien hoito ja puunkäytön mahdollisuudet

Tuoreen Valtakunnan metsien 11. inventoinnin tulosten mukaan maamme puuvarat ovat suurimmat inventointien koko mittaushistorian aikana 1920-luvulta lähtien. Puuston kokonaistilavuus on suurentunut jatkuvasti 1960-luvulta alkaen. 1900-luvun alkupuoliskon ajan puuston kokonaistilavuus pysytteli 1,4 miljardin kuutiometrin vaiheilla. Puuston kokonaistilavuus on kasvanut noihin määriin verrattuna lähes miljardi kuutiometriä viimeisen viiden vuosikymmenen aikana ja on nyt 2,4 miljardia kuutiometriä.

Puuvaranto on karttunut, koska puuston vuotuinen kasvu on usean vuosikymmenen ajan ollut selvästi hakkuita ja luontaista poistumaa suurempi. Kasvunlisäys on seurausta metsänparannus- ja metsänhoitotoimenpiteistä, etenkin soiden ojituksesta, metsänuudistamisesta, vajaatuottoisten metsien vähenemisestä sekä poimintahakkuiden loppumisesta. Soiden merkitys puuntuotannossa suurenee, koska niiden osuus koko metsämaasta ja puustosta on lähes neljännes. 1960- ja 1970-luvuilla ojitettuja soita on kehittynyt turvekankaiksi, joita on nyt yli puolet ojitetuista soista.

Puusto on varttunut ja nuoria harvennusmetsiä on siirtynyt varttuneempiin kehitysvaiheisiin. Pohjois-Suomen 1950-luvun jälkeen uudistetut metsät ovat nyt päässeet hyvän kasvun vaiheeseen. Puuston keskitilavuus on suurentunut koko maassa, mutta etenkin Etelä-Suomessa, jossa hehtaarikohtainen keskitilavuus lähestyy 140 kuutiometriä. Varttuneiden kasvatusmetsien osuus kehitysluokista on kasvanut edellisen inventoinnin tilanteesta.

Uusien metsävaratietojen perusteella simuloitujen metsien kehityssennusteiden ja hakkuumahdollisuusarvojen mukaan runkopuun vuotuisia hakkuita voidaan lisätä 15 miljoonalla kuutiometrillä heikentämättä tulevia hakkuumahdollisuuksia. Ennusteen edellytyksenä on, että metsiä käsitellään ja hoidetaan laskelmissa oletetulla

tavalla. Puunkäytön lisäysmahdollisuus on merkittävä, koska kuluneina viimeisinä vuosina metsäteollisuus on käyttänyt kotimaista ainespuuta eli tukki- ja kuitupuun mitat täyttävää puuta keskimäärin 53 miljoonaa kuutiometriä.

Valtakunnan metsien inventoinneissa seurataan myös metsien metsänhoidollista tilaa. Uusien tulosten mukaan taimikonhoitotarve tulevilla viisivuotiskaudella on suurempi kuin viimeisen kymmenen vuoden aikana tehtyjen taimikonhoitojen pinta-ala. Myöhässä olevia taimikonhoitoja on nyt jo 750 000 hehtaaria. Ensiharvennustarve on tulevilla kymmenvuotiskaudella lähes kaksinkertainen edelliseen kauteen verrattuna.

Valtakunnan metsien inventointien tuottama pitkäaikainen tietosarja metsien tilasta ja kehityksestä osoittaa, että puuston määrä, puuntuotanto ja puunkäytön mahdollisuudet riippuvat metsien hoidon ja käsittelyn tavasta, määrästä ja oikea-aikaisuudesta. Siksi viimeisen inventoinnin tuloksena osoitettu suuri taimikonhoitotarve, jo myöhässä olevien taimikonhoitojen määrä ja myös ensiharvennusten määrä vaativat metsänhoidon toimenpiteitä, joiden toteuttaminen vaikuttaa siihen, millainen on tulevien vuosikymmenten metsien tila ja millaiset ovat hakkuumahdollisuudet.

Metsän uudistaminen ja taimikonhoitotyöt ovat kustannuksia vaativia metsänkasvatusvaiheita, joista odotettavissa oleva tuotto mahdollisesti toteutuu pitkän ajan kuluessa. Nämä työt tehdään kalliina ihmistyönä. Metsänhoitotöiden koneellistamista on tutkittu jo 1970-luvulta alkaen ja kylvö- ja istutuskoneita on rakennettu, mutta koneelliset menetelmät eivät vielä ole tehokkaita ja riittävän tuottavia. Koneellistamisen ongelmien ratkaisemiseksi tarvitaan tutkimusta.

Viime vuosisadan metsäntutkimuksen tuloksena on kehitetty metsien kasvatus- ja hoitomenetelmiä, joiden avulla puuntuotanto on lisääntynyt, metsät ovat runsaspuustoisia ja tarjoavat mahdollisuuksia runsaaseen puunkäyttöön. Tutkimus ei kuitenkaan ole valmis eikä sen tehtävä käynyt turhaksi. Metsäntalous tarvitsee yhä jatkuvasti uutta tietoa muuttuvan tilanteen tuomien kysymysten ratkaisemiseksi. Tällaisia uusia kysymyksiä ovat esimerkiksi suometsien kasvatuskäsittelyt ja uudistaminen, eri-ikäisrakenteisen metsän kasvatus ja taloudellisuus, metsien terveys, metsänhoitotöiden koneellistaminen ja taloudellisuus sekä politiikkakeinot, joiden avulla metsiä hoidetaan ja käytetään tuottavana luonnonvarana. Metsänkasvatuksella ja metsäntutkimuksella on kauaskantoinen, ylisukupolvinen vaikutus hyvinvointiimme.

Eeva Korpilahti